

กองวิชาการ กระทรวงธรรมการ

แบบเรียนภาษาไทย

หนังสืออ่าน กวีนิพนธ์

กาพย์ ห่อโคลงเห่เรือ

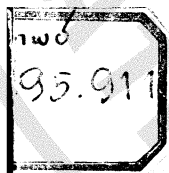
พระนิพนธ์ ในเจ้าฟ้าธรรมาธิเบศ (เจ้าฟ้ากุ้ง) ครองพระนครศรีอยุธยา

พระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ ๒

และพระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ ๖

พิมพ์ครั้งที่ ๕ ๕๐๐๐๐ ฉบับ

พ. ศ. ๒๔๘๑

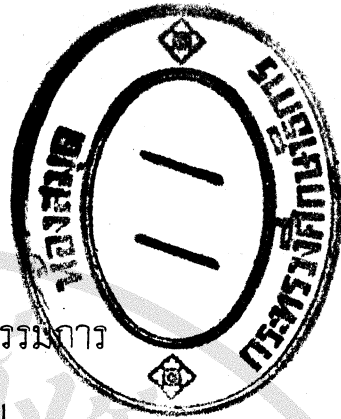

ปกกระดาษราคาเล่มละ ๒ สตางค์

พิมพ์ที่โรงเรียนช่างพิมพ์ วัดสังเวช ปากคลองบางลำพูบน พระนคร

มีลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัติ

ค. ๑๘

กองวิชาการ กระทรวงธรรมการ

แบบเรียนภาษาไทย

หนังสืออ่าน กวีนิพนธ์

กาพย์ ห่อโคลงเห่เรือ

พระนิพนธ์ในเจ้าฟ้าธรรมาธิเบศ (เจ้าฟ้ากุ้ง?) ครองพระนครศรีอยุธยา

พระราชนิพนธ์ ในรัชกาลที่ ๒

และพระราชนิพนธ์ ในรัชกาลที่ ๖

พิมพ์ครั้งที่ ๕ ๕๐๐๐๐ ฉบับ

พ.ศ. ๒๔๙๑

ปกกระดาษราคาเล่มละ ๒ สตางค์

พิมพ์ที่โรงเรียนช่างพิมพ์ วัดสังเวช ปากคลองบางลำพูบน พระนคร

ลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัติ

895.911

๖

คำนำพิมพ์ครั้งที่สอง

หนังสือฉบับนี้ เป็นหนังสือที่กรมศึกษาธิการได้จัดพิมพ์ขึ้น เพื่อให้เป็นหนังสืออ่านประกอบประโยชน์แก่การศึกษาทางหนังสือหลายเรื่อง ในพวกเดียวกันจึงเป็นสำรับหนังสือให้ชื่อว่า “หนังสือสอนอ่านกวีนิพนธ์” เพราะเป็นหนังสือที่ทานกวีแต่เก่าก่อนได้ร้อยกรองไว้ด้วยถ้อยคำอันไพเราะ ได้เลือกที่โวหารและวิธีประพันธ์แปลก ๆ คัดคัดตอนมาพิมพ์ขึ้นเฉพาะเป็นเล่มเล็ก ๆ เพื่อให้เขาราคาแก่นักเรียนที่จะซื้อมาไปเล่าเรียน และได้ตั้งใจตรวจอักษรและวรรคตอนโดยกวดขันอาจารย์จะใช้สำหรับให้นักเรียนหัดอ่านก็ได้ ให้เรียนศัพท์ก็ได้ บอกให้เขียนหรือเลือกใช้เป็นแบบฝึกหัดไวยากรณ์ ฝึกหัดการย่อความเรียงความในการแต่งหนังสือได้ ทั้งจะได้เป็นเครื่องบำรุงความรู้ให้เจริญกว้างขวาง คือเมื่อนักเรียนอ่านหนังสือเรียนมาก อย่างนักเรียนก็จำต้องได้เห็นมากได้ยินมากไปตั้งแต่เวลาเล่าเรียน แต่ให้ผู้ใช้อ่านเป็นแบบเรียนแต่ละเพาะฉบับที่กรมศึกษาธิการได้จัดพิมพ์ขึ้น เพราะเจ้าพนักงานต้องตรวจแก้ไขพิมพ์เสมอทุก ๆ คราวที่จะสั่งให้พิมพ์ จึงจะยอมให้เป็น

ฉบับสำหรับเล่าเรียน ห้ามมิให้นักเรียนทั้งหลายใช้หนังสือเรื่อง
เดียวกันซึ่งไม่ได้พิมพ์ด้วยคำสั่งของกรมศึกษาธิการ อันกรม
ศึกษาธิการไม่ได้รับรองว่าถูกต้องนั้น เป็นฉบับเรียนเป็นอนาชาด

กรมศึกษาธิการ

วันที่ ๑ สิงหาคม รัตนโกสินทร ศก ๑๒๑

วิสุทธิสุริยศักดิ์

อธิบดี

คำนำ พิมพ์ครั้งที่หก

ในการพิมพ์ครั้งที่หกนี้ ได้ตัดออกเสียข้างบางตอน
และได้นำพระราชบัญญัติในรัชกาลที่ ๖ พิมพ์เพิ่มขึ้นอีก

กองวิชาการ กระทรวงธรรมการ.

เมษายน ๒๔๘๑

เห่เรือ

ตอนที่ ๑

พระนิพนธ์เจ้าฟ้าธรรมธิเบศ (เจ้าฟ้ากุ้ง?)
ครั้งรัชกาลสมเด็จพระบรมราชาธิราชที่ ๓ (พระเจ้าบรมโกศ)

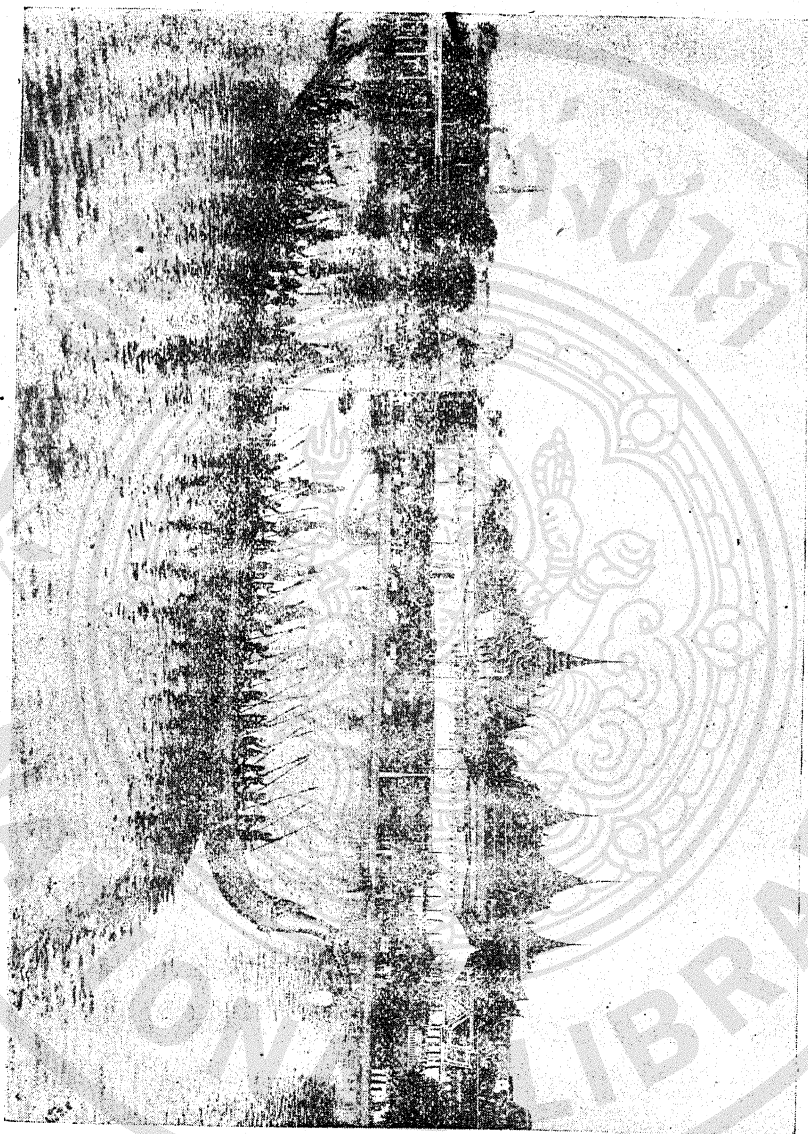
โคลง

ปางเสด็จประเวศดาว	ชลาลัย
ทรงรัตนพิมาณชัย	กิ่งแก้ว
พรั่งพร้อมพวงพลไกร	แห่นาแห่
เรือกระบวนต้นแพรว	เพริดพริ้งพายทอง ฯ

กาพย์

พระเสด็จโดยแดนชล	ทรงเรือต้นงามเจดนาย
กิ่งแก้วแพรวพรรณราย	พายอ่อนหยับจับงามอน
นาวาแน่นเป็นขันธ์	ล้วนรูปสัตว์แสนยากร
เรือรวทิวธงสลอน	สาครลั่นครั่นครนฟอง
เรือครุฑยุคนาคหัว	ลวลอยมาพาผันผยอง
พลพายกราบพายทอง	ร้องไห้เห่ไอ้เห่มา

สมเด็จพระที่นั่งสุริยาศน์อมรินทร์
หน้าตำราพระที่นั่ง

เหวอ

๓

สรุขมุขุด้าน เพียงพิมานผ่านเมฆา
มานกรรทองรจนา หลังกาแดงแย่งมั่งกร
สมรรถชัยไกรกาบแก้ว แสงแววับจับสาคร
เรียบเรียงเคียงคู่จร ดั่งร้อนฟามาแดนดิน
สุวรรณหงส์ทรงพุ่มห้อย งอนชดช้อยลอยหลังสินธุ์
เพียงหงส์ทรงพรหมินทร์ ดินลาศเลื่อนเตอนตาชม
เรือชัยไว้องว้าง รวดเร็วจริงยิ่งอย่างลม
เสียดเสาเร้าระดม ห่มท่ายเป็นเดินคู่กัน
คชสีห์ทผาดเฟ่น คดงเป็นเห็นขบขัน
ราชสีห์ทยนยน คั่นสองคู่คุดยง
เรือมาหนามูงนา เล่นเนอยนาล่าระเห
เพียงมาอาชาทรง องค์พระพายผายผันผยอง
เรือสิงห์หว่งแผ่นโผน โจนตามคลื่นฝนฟ้าฟอง
ดุษฎีสิงห์ดำพอง เป็นแถวถ่วงถ่วงตามกัน
นาคาหน้าดงเป็น ดูเขม้นเห็นขบขัน
มังกรถอนพวยพัน ทนแข็งหน้าวาสกร
เลียงผาง่าเท่าโผน เพียงโจนไปในวาร
นาวาหน้าอนทร ทบกเหมือนเล่นลอยโพยม

ดนตรีมองอล	ก้องกาหลพลแห่โหม:
ให้อักรักรักรณโครม	โสมนัสชนรณเริงพล
กรรชาหมุ่นาเวศ	จากนั้เคเรศโดยสาชล
เหมหนชนกมล	ยลมันจนาสารพนมี ฯ

โคลง

พิศพรรณปลาว่ายเคลา	คลึงกัน
ถวิลสุดาดวงจันทร์	แจ่มหน้า
มัตสยาย่อมพัวพัน	พิศวาส
ควรพิพรากนอองชา	ชวดเคลาคลึงชม ฯ

กาพย์

พิศพรรณปลาว่ายเคลา	คิดถึงเจ้าเศราอารมณ์
มัตสยายังรู้ชม	สมสาใจไม่พามา
นวลจันทร์เป็นนวลจริง	เจ้างามพริ้งยั้งนวลปลา
คางเบอนเบอนหน้ามา	ไม่งามเท่าเจ้าเบอนชาย
เพียนทองงามดังทอง	ไม่เหมอนนอองห่มตาตพราย
กระแหแห่หางชาย	ดังสายปลาลาดจากสม

เกมช้าช้าใครต้อง	อันแก่น้องชาเพราะชม
ปลาทุกทุกข้อกรรม	เหมือนทุกขพิทจากนาง
น้ำเงินคือเงินยวง	ขาวพรายช่วงสี่สำอาง
ไม่เทียบเปรียบโฉมนาง	งามเรื่องเรือเนอสองสี
ปลากลายว้ายเคียงคู่	เคล้ากันอยู่ดงามดี
แต่นางห่างเหินพี่	เห็นปลาเคล้าเศร้าใจร
หางไกวว้ายแหวกว้าย	หางไกวคล้ายไม่มีหงอน
คิดอนงค์องค์เฮอร์	ผมประบ่าอำเอี่ยมไร
ปลาสร้อยลอยล่องชล	ว้ายเวียนวนปนกันไป
เหมือนสร้อยทรงทรมว้าย	ไม่เห็นเจ้าเศร้าบว้าย
เนออนอนอนแต่ขอ	เนออนองหรืออนทั้งกาย
ใครต้องข้องจิตต์ชาย	ไม่วายนึกตรึงตรึงทรวง
ปลาเสียเหลือทตา	เลื่อมแหลมกว่าปลาทั้งปวง
เหมือนตาสุตาดวง	ดูแหลมล้ำาเพราคม
แมลงภู่คู่เคียงว้าย	เห็นคล้ายคล้ายน่าเชยชม
คิดความยามเมือสม	สนิทเคล้าเจ้าเอบาง
หัวเกศเพศช้อปลา	คิดสุตาอ่างคันาง
หัวเกล้าเจ้าสระสา	เส้นเกศสลวยรวยกลิ้นหอม

ชะแวงแผ่แผ่แผ่แนบ ชะวาดแอบแปบป่นปloom
 เหมือนพแนบแอบถนอม จอมสวาทนาฏบังอร
 พิศดูหมุ่มจ๋า ว้ายแหวกมาในสาคร
 คะนึ่งนุชสุดสายสมร มาด้วยพิ้งค์ใจ ๆ

โคลง

เรือขายชมมิ่งไม้ มัพรรณ
 ริมท่าสาครคัน กลิ่นเกลี้ยง
 เพล็ดดอกออกแถมกัน ชูช่อ
 หอมहनรรสเพียง กลิ่นเนอนวลนาง ๆ

กาพย์

เรือขายชมมิ่งไม้ ริมท่าไสวหลากหลายพรรณ
 เพล็ดดอกออกแถมกัน สังกลิ่นเกลี้ยงเพียงกลิ่นสมร
 ชมดวงพวงนางแย้ม บานเสลัมแย้มเกสร
 คัดความยามบังอร แย้มโอษฐ์ยิ้มพริ้มพรายงาม
 จัมปาหนาแน่นเนือง คดกลีบเหลืองเรืองอร่าม
 คัดคะนึ่งถึงนงราม ผิวเหลืองกว่าจัมปาทอง
 ประยงค์ทรงพวงห้อย ระบายยอยห้อยพวงกรอง
 เหมือนอุบะนวลละออง เจ้าเขวนไว้วให้เริ่มชม

พุดจับกลับแลล	พิกุลแกมแซมสุกรม
หอมช่วยรยตามลม	เหมอนกลั่นน้องต้องดีใจ
สาวหยุดพุทธรชาต	บานเกลอนกลาดตาชดาไป
นิกน่องกรองมาลัย	วางให้พียงทนอน
พิกุลบุณนาคบาน	กลั่นหอมหวานชานजर
เม่นนุชสุดสายสมร	เห็นจะวอนออนพชาย
แดงเตวแก้วกาหลง	บานบุษบงส่งกลั่นอาย
หอมอยู่ไม่รู้หาย	คล้ายกลั่นผ้าเจ้าตาตรู
มะลิวัลลพณจักจวง	ดอกเป็นพวงรวงเรณู
หอมมาน่าเอ็นดู	ชูชนจิตตักิดวนิดา
ลำดวนหวานหอมตระลบ	กลั่นอายอบกลบนาสา
นิกถวิลกลั่นบุหงา	รำไปเจ้าเศร้าถึงนาง
รยรินกลั่นรำเพย	คิดพิเชยเคยกลั่นปราง
นึ่งเนบแอบเอวบาง	หอนแห่ห่างว่างเว้นวัน
ชมดวงพวงมาลี	ศรีเสาวภาคย์หลากหลายพรรณ
วนิตามาดวยกัน	จะออนพชชมเชย ๆ

โคลง

รอนรอนสุริยะไอ	อัสตง
เรื้อยเรื้อยลับเมรุลง	คำแล้ว
รอนรอนจิตต์จ้านง	นุชพิ เพียงแม่
เรื้อยเรื้อยเรียมคอยแก้ว	คลับคล้ายเรียมเหลียว ๆ

กาพย์

เรื้อยเรื้อยมารอนรอน	ทพากรจะตกต่ำ
สนธยาจะใกล้ค่ำ	คำนึงหน้าเจ้าดาตร
เรื้อยเรื้อยมาเรียงเรียง	นกกินเลี้ยงไปทุ่งหมู่
ตัวเดียวมาพลัดคู่	เหมือนพอยู่ผู้เดียวดาย
เห็นฝูงยงรำพื่อน	คิดบงอรร้อนรำกราย
สร้อยทองของเยื้องชาย	เหมือนสายสวาทนาคนวลจร
สาธิตามาตามคู่	ชมกันอยู่สู่สมสมร
เตาพนอวรณ์	หอนเห็นเจ้าเศร้าใจครวญ
นางนวลนวลน่ารัก	ไม่นวลพัศตรเหมือนทรมสงวน
แก้วพนสุดนวล	ดั่งนางฟ้าหน้าใຍของ
นกแก้วแจ้วแจ้วเสียง	จับไม้เรียงเคียงคู่สอง
เหมือนพนประคอง	รับขวัญน้องต้องมอเบา

เหวอ

๑๖

ไ้ฟ้ามาตัวเดียว	เดินท่องเที่ยวเลี้ยวเหลียมเขา
เหมือนพรากจากนางเขว	เปล่าใจเปลี่ยวเหลียวหานาง
แขกเต้าเกล้าคู่เคียง	เรียงจับไม้ไผ่บกหาง
เรียมคณึงถึงเอบาง	เคยแนบข้างร่างแรมนาน
ดูเหวเจ้าจับร้อง	สนั่นกองซ้องเสียงหวาน
ไฟเราะเพราะกังวาน	ปานเสียงน้องร้องส่งชาย
โนรีสีปานขาด	เหมือนช่างฉลาดวาดแต้มกาย
ไม่เท่าเจ้าโฉมฉาย	หม่นตาดพรายกรายกรรมา
สัตว์น่าเอ็นดู	คอยหาคู่อยู่เอย
เหมือนพทจากมา	ครวญหาเจ้าเศร้าเสียใจ
บ่ขมหลายพรรณ	บ้างชมกันจันเพรียกไพร
ยิ่งฟังวังเวงใจ	ล้วนหลายหลาภาษา ๗

โคลง

เสียงสรวลระรณ	เสียงใด
เสียงนุชพหรือใคร	ใครรู้
เสียงสรวลเสียงทราวม้วย	นุชพ มาแม่
เสียงบงอรสมรผู้	อนนณฤม ๗

เสียงสรวลสรน เสียงแหว่หรือเสียงใคร
 เสียงสรวลเสียงทรมวย สุดสายใจเจ้าตามมา
 ลมเนอยเรอยกลั่นน่อง หอมเรอยตอกลองนาสา
 เคลือบเคลื่นเห็นคล้ายมา เหลียวหาเจ้าไปเล่าวังเวง
 ยามสองซ้องยามขำ ทุกคนคำขำออกเอง
 เสียงปี่มกรวญเครง เหมือนเรียมรำรำครวญนาน
 ล่วงสองยามปลายแล้ว จนไก่แก้วแว่วขันขาน
 มอยหลับกลับบันดาล ฝันเห็นน้องต้องติดตา
 เพรางายวายเสพรส แสนกำสรตอดโอชา
 อิ่มทุกซุ้มซลนา อิ่มโศกานั่นองชล
 เวรมาทันแล้ว จังจำแคล้วแก้วโกมล
 ให้แค้นแสนสุดทน ทุกซึ้งเจ้าเศร้าเสียดา
 งามทรงวงศ์วงศ์ งามมารยาทนาครกราย
 งามพรมยัมแย้มพราย งามคำหวานลาญใจถวิล
 แต่เขาเท่าถึงเย็น กลากลิ่นเชิญเป็นอาจิณ
 ชายใดในแดนดิน ไม่เหมือนพืชรอมใจ ฯ

โศก

๑๑

โศก

เรียนทนทุกข์แต่เช้า ถึงเย็น

มาสู่สุขคนเจ็บ

หมั่นหมั่น

ชายใดจากสมรเป็น

ทุกข์เท่า เรียนเลย

จากคู่วันเดียวได้

ทุกข์ ปมป่านบีบ

เห่เลเรอ เห่ละเห่เห่ เห่โหวเห่โหว เห่โหวเห่เห่
เห่เห่ เห่เห่เห่ โอละเห่

สาละวะเห่ โหเห่เห่ เห่เห่ เห่เห่เห่ โอละเห่

ข้าละวะเห่ เห่เห่ เห่เห่เห่ โอละเห่ เจ้าเอ๋ย

เจ้าก็พ่าย พี่ก็พ่าย พายเอ๋ยพ่ายลง พายลงให้เต็มพาย

โอวโอวเห่

ข้าละวะเห่ โหเห่เห่ เห่เห่ เห่เห่เห่ โอละเห่ มุละเห่

มุละเห่เห่ โอเห่มารา โอเห่เจ้าข้า โอเห่เจ้าข้า มาราไชโย

ศรีเอ๋ยชัย ศรีชัยแก้วเอ๋ย ชัยเอ๋ยแก้ว ชัยแก้วพ่อเอ๋ย

โอวโอว

แก่งไก่มัสมันเนื้อ	นพคุณ
หอมยัหรารสจุน	เฉียบร้อน
ชายใดบริโภคนพคุณ	พิศวาส หวังนา
แรงอยากขอหัตถ์ซ่อน	อกให้หวานแสง ฯ

มัสมันแก่งแก้วตา	หอมยัหรารสร้อนแรง
ชายใดได้กลิ่นแก่ง	แรงอยากให้ไฟแผนหา
ยำใหญ่ใส่สารพัด	วางจานจัดหลายเหลื่อตรา
รสดีด้วยน้ำปลา	ญุ่นล้ายาววนใจ
ตบเหล็กกลวกล่อนต้ม	เจอน้ำส้มโรยพริกไทย
โอชาจะหาไหน	ไม่มีเทียบเปรียบมือนาง
หมูแนมแหลมเลิศรส	พร้อมพริกสดใบทองหลาง
พิศห่อเห็นรางซาง	ห่างห่อหวานบ้วนใจโหย

ให้เรือ

ก้อยกึ่งปรุปรุกัน
รสถิพย์หีบมาโปรย
เทพพนเนอทอง
นำชดสครามครัน

ความรักก็เปลี่ยนท่า
กล่อมรสถ่อมเกลี้ยงกลม
ข้าวหุงปรุอย่างเทศ
ใครหุงปรุไม่เป็น

เหลอรูหม่ป้าต้ม
รอยแจ้งแห่งความขำ
ข้าพลาเนอสด

คิดความยามถนอม
ล่าเตยก็คิดเตยน้อง
ลดหลั่นชั้นขอบกล

เห็นห่มรุ่มรุ่มทรวงเศร้า
เจ็บไกลใจอาวรณ์
รงนกนงนำชด

นกพรากจากกรังรวง

วางถึงดินคนใดโดย
ฤจักษ์เปรียบเทียบหนขวัญ
เป็นมันย่องล่องลอยมัน
ของสวรรค์เสวยรมย์

ทำน้ายอย่างแกงหม
ชมไม่วายคลับคล้ายเห็น
รสพิเศษใส่ลูกเอ็น
เช่นเชิงมิตรประดิษฐ์ทำ

แกงข้าวส้มใส่ระกำ
ชาทรวงเศร้าเจ้าตราครดอม
พุงปรากฏรสหนหอม

สนิทเนอเสาวคนธ์
นอนเตยทองท่าเมืองบน
ชลอยากนิทรคิดแนบนอน

รุ่มรุ่มเร้าคือไฟฟอน
ร้อนรุ่มรุ่มกลุ่มกลางทรวง
โอชารสกว่าท่งปวง
เหมือนเริ่มร่างนางห้องหวน

ไต่ปลาเสแสร้งว่า ดูจวจากระบิคกระบวน
 ใบบอกบอกใส่กัรวญ ใฝ่เสราเข้าดวงใจ
 ฝักใฝ่ขอเพราะพร้อง ใฝ่ใฝ่ใฝ่หรือใฝ่ใฝ่
 ฝักหวานซ่านทรวงใน ใฝ่ใฝ่ใฝ่ฝักหวานนาง ฯ

ไคคง

ผลัดใฝ่ใฝ่ ใฝ่
 หอมซ่านกลนหวานใน ใฝ่
 รนรสรรมย์ใค ใฝ่
 หวานเลิศจลือรู้ ใฝ่

กาพย

ผลัดใฝ่ใฝ่ ใฝ่
 รสใฝ่ใฝ่ใฝ่ ใฝ่
 ตาลเฉาะเหมาะใจจริง ใฝ่
 ถัดความยามพิสมัย ใฝ่
 ผลจากเจ้าลอยแก้ว ใฝ่
 จากซ่านตากระเด็น ใฝ่
 ใฝ่ใฝ่ใฝ่ ใฝ่
 ใฝ่ใฝ่ใฝ่ ใฝ่

หวนห้วงม่วงหมอนทอง อ้อกร่องรสโอชา
 คิดความขามนิทรา อูราเนบแอบอกอร
 ลิ่นจุ่มกรุ่นกรุ่น เรือกสัมนุไชนามกร
 หวนถวิลล้นลมสมร ชะอ้อนถอยร่อยกระบวน
 พลับจันจักด้วยมีด ทำประณตนาตาลกวน
 คิดโหยหวนอ้อมนิมยวน ยลยิ่งพลับยับยัปพรณ
 น้อยหน่านำเมล็ดออก ปล่อนเปลือกปอกเป็นอัสจรรย
 มือไพรไไหนจักทัน เทียบเทียมพิณอนาง
 ผลเกดกพิเศสสด โอชารสล้ำเลิศปาง
 คำนึงถึงเอบาง สางเศษเส้นขนเม่นสอย
 ทับทิมพริ้มตาตรู ใสจานดุดจเม็ดพลอย
 สุกแสงแดงจก้อยย อย่างแหวนก้อยแก้วตาชาย
 ทุเรียนเจียนตอปปู เนอดคุเหลื่องเรื่องพราย
 เหมือนสัณวักาย สายสวาทพิทักุคิด
 ลางสาตแสวงเนอหอม ผลอมงอมรสหวานสนิ
 ถิ่นพลางทางเพงพิศ คิตยามสารทยาตรา
 ผลเงาะไม่งามเงะ มล่อนเมล็ดและเหลือบัญญา
 หวนเห็นเช่นรจนา จ้าเจ้าเงาะเพราะเห็นงาม

สละลำแสงผล
ถ้าหม่อมบนงาม

คิดลำต้นแน่นหนาหนาม
หนามสละมละเมตดา ฯ

โคลง

สังขยาหน้าไข่มุน
แกมกับข้าวเหนียวสี
เป็นนัยนำว่าที่
แฉ่งว่าโศกเสมอพร้อม

เคยมี
โศกข้อม
สมรแม่ มาแม่
เพียบเวือกอร ฯ

กาพย์

สังขยาหน้าตั้งไข่มุน
เป็นนัยไม่เคลือบแคลง
ข้าหม่อมลมหวานล้ำ
วิตกกอกแห่งเครือ
ล้ำเจียรขอขนม
ไกลกลืนดินแดโดย

ข้าวเหนียวใสสีโศกแสดง
แจ้งว่าเจ้าเศร้าโศกเหลือ
เทรกลไ้ น้ำกระทีเจือ
ได้เสพหม่อมพิมเสนโรย
นึกโณมนหอมชวยไชย
โหยให้หามุหงางาม

มัตสะกอดกอดอย่างไร
กอดเคล้นจะเห็นความ
ลุดตนาชม

นำสงสัยใคร่ขอลาม
ขนมนามนยังแคลง
แผ่แผ่นกลมเพียงแผ่นแพง
แคลงของเขกแปลกกลืนอาย

โอชาหน้าไก่แกง

ขนมจับเจ้าจับห่อ	งามสมศอประพิมประพาย
นกก่องนึ่งฉีกทะวาย	ชายพกจับกลับแนบเนียน
รสรักยกล้ำนำ	ประดิษฐ์ทำขนมเทียน
คำนึงนวางเจียน	เทียนหล่อเหลาเกลากลึงกลม
ทองหยิบพิพยเทียบดัด	สามหยิบชัฒนำเซยชม
หลงหยิบว่ายาดม	ก้มหน้าเมินเงินขวัญใจ
ขนมผิงผิงผ่าวร้อน	เพียงไฟฟอนฟอกทรวงใน
ร้อนนักรักแรมไกล	เมื่อไรเห็นจะเย็นทรวง
รังไรโรยด้วยแบ่ง	เหมือนนกแก่งทำรังรวง
ไอ้อกนกทั้งปวง	ยังยินดีด้วยมีรัง
ทองหยอดทอดสนิท	ทองม้วนมิดคึดความหลัง
สองปีสองปีคั้ง	แต่ลำพังสองต่อสอง
งามจริงงามงกฏ	ใส่ช่อจุมงกฏทอง
เรียมร่าคำนึงปอง	สะอื้นงอนนเคยชล
บัวลอยเล่ห์บัวงาม	คึดบัวงามแก้วกับคน
ปลั่งเปล่งเคร่งยุคล	สदनนุชดุจประทุม
ซ่อม่วงเหมาะะมีรส	หอมปรากฏกลโกสุม
คึดสัสสะไบคลุม	หุ้มห่มม่วงดวงพุดตาล

ฝอยทองเป็นของโย เหมือนเส้นไหมไข่ของหวาน
คิดความยามเขาวมาลัย เย็บชุดไหมทองจีน ๆ

โคลง

หวานเห็นหีบหมากเจ้า จัดเจียน มาแม่
พลจับต้อยอดเนย น้าเคียว
กลกล่องกระวานเจียน มอญ ปิ่นเสย
บุหรืใส่กล่องเงี้ยว ลอบให้เหลือหาญ ๆ

กาพย์

หมากเจียนเจ้างามปลอด พลต้อยอดน้ำเอ็นดู
กระวานอีกกานพลู บุหรืให้ใจเหลือหาญ
เซ็ดหน้าชุปน้ำอบ หอมตรลบดอกดวงมาลัย
บังอรซ่อนใส่พาน ส่งมาให้ไม่วั้นวัน
เดือนสามสำเภามา มีใบชาชาติจุลัน
ถ้าคู่อยู่เคียงกัน กับให้เห็นเป็นปริศนา
เดือนหาหนาร้อนจัด เจ้าให้พัดตามจิวมา
เรื่องร้อนผ่อนเพทนา เพ้อพนิดาไม่ละเลย
คำนึงถึงเดือนหก ทว่าทากตามโคมเคย
งามสุดนุชฟ้ายัย ได้เห็นกันวันบูชา

เดือนแปดวันเพ็ญเจ้า ย่อมไปเข้าพระพรรษา
 รับส่วยอย่างสกา ด้วยเจตนาจำนงใน
 เห็นนวลครวญครุ่นคิด กำเรบจิตต์วาววับใจ
 ไปได้ก็จะไป โอบเอาจ้อมพุ่มพวงพะยุง
 ยามฝนตเดือนสิบ เริ่มข่าวทพยเจ้าจะหุง
 หาของต้องการปรุง มุ่งใจจิตต์ประดิษฐ์ประดอย
 เดือนสิบเอ็ดเด็คแด่น ยามกฐินทุกวันคอย
 เห็นเรือไล่ถ้อย กลอยกลับเห็นเช่นแรกสม
 กิตรป็นรักเหลือ คิดน่มเอนาเชยชม
 คิดเนตรข้าคอนคม ผมหอมชนรณรสสุคนธ์
 ฤดูเดือนสิบสอง หญิงชายซ้องแซ่ซอล
 ขนलोंทองเทยวชล ยลผ้าบาราศรักาล
 เช้งแซ่เสียงเกร ป่านเรียมตทรวงประหาร
 พาทย์ม้องกองกังวาน สารตุน้องร้องเรียกเรียม
 ทุกลาลอบเล็งลักษณ์ ไม่พบพัศตร์เจ้างามเสงี่ยม
 ดูไหนไม่เทียบเทียม ร่วมรักเรียมรูปร่างรัต
 เดือนยี่พระยา โยนชิงช้าชนแออัด
 สาวหนุ่มกำหนดนัด ทักสนาเห่เลหากัน

เริ่มเตร็ดเตร่ทุกช่อง ไม่เห็นน้องเนออนวลจันทร์
 ว่าวันขึ้นเดือน หันเห็นท่าชิงช้าโยน
 เชียวชาญกระดานดำ โยกละเอียดคนหกโหล
 ถ้อยกายอ่อนโอน โดยคิดได้ตั้งใจวิไล
 แรมคำรำไห่หวาน แห่สรวลขำขำขัน
 เคยเห็นเป็นอาจัน ชำหรงให้เล่ห์หลมพราหมณ์
 โอมนวดสวดสำเนียง ไม่เหมือนเสียงนางนงราม
 ลาลิศจิตโฉมงาม ยามเย็นเข้าเจ้าอาณันท์
 อ่อนหวานสารเสนาะ เพราะอักษรกลอนพาดพัน
 แจ้วเจียวใจจวบลิ้น หุกวันหวังฟังเสียงสมร
 ห้าคำขำขำมลาย แห่นารายณ์เร่งอาวุธ
 อยู่ใกล้จะใคร่จร ไปรบเจ้าเกล้าคลอมา
 เดือนแรมเหมือนแรมคาง เริ่มกรางแรมกนิษฐา
 แรมรสแรมพจนา แรมเห็นหน้านั่งนอนแรมฯ

โคลง

คลเดือนมะหะหระเจ้า เซนบ่ ใหม่มแม่
 มะหง่นประปรารถว เทวให้
 ห่อนเห็นมิ่งมารศรี เสมอชีพ มานา
 เริ่มลุดอกไล่ไล่ คู่ข่อนทรวงเซนฯ

กวนพันธุ

๒๑

ภาพย

ดลเดือนเรยกมะหะหร้า ขนสอังก้าเขกตังการ
เจ้าเซนสืบวันวาร ประหารอกฟกฟมไฟ
มะหะหร้าเรียมคอยเสร้า ไม่เห็นเจ้าเสร้าเสียใจ
ลูปอกไอ้อาลัย ลาลดล้ากำสรวลเซนฯ

ภาพยห่อโคลง

พระราชนิพนธ์ รัชกาลที่ ๖

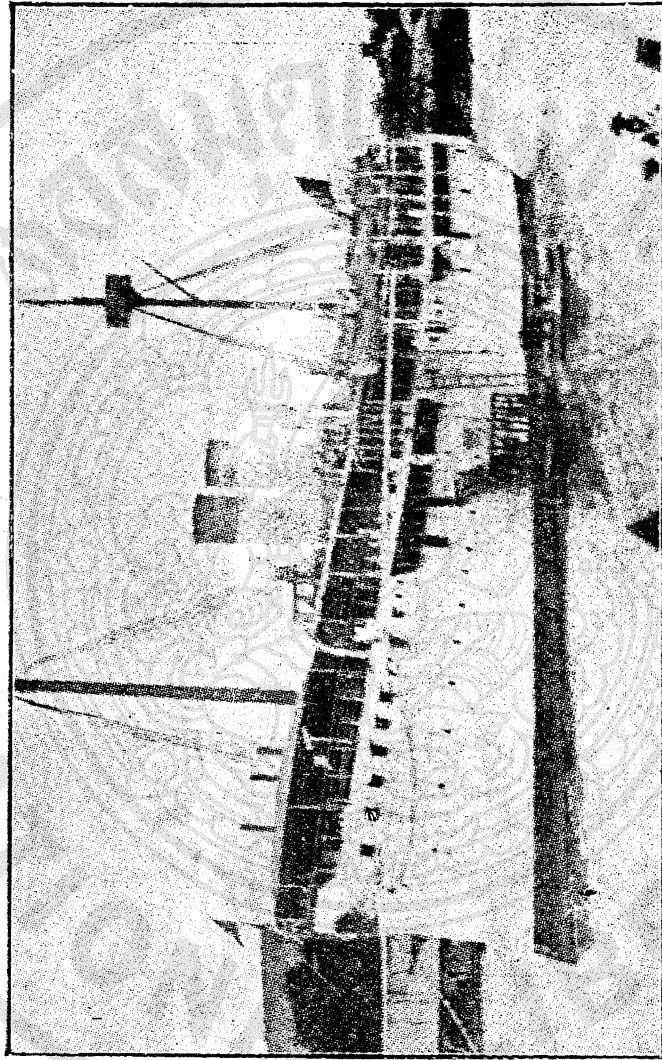
พ.ศ. ๒๔๕๓

โคลง

ปางเสด็จประเวศห้วงชลธิ
ทรงมหาจักร เกียรติกอง
พร้งพร้อมยุทธานาว แหนแห
เสียงอริทวาทอง ถิ่นดาวอ่าวสยาม ฯ

ภาพย

พระเสด็จโดยแดนชล ทรงเรือด่นงามสดศรี
มหาจักรม เกียรติกองทองสาคร

เรือพระที่นั่งจักรี (ลำที่กล่าวถึงในหนังสือ)

นาวารายุทธิ์	อตุลุตแลสตอน
แห่ห้อมจอมนคร	ราวจะรอนรูปเปลือง
ขงทิวปลิวระยับ	สีสลับขาวแดงเหลือง
อันขงพระทรงเมือง	เหลืองอร่ามคองมตา
ขงตรามหาราช	ผ่องผุดผาดในเวหา
รูปครุฑราชา	อำบกว้างท่าทางบิน
ขงแดงดั่งแสงชาติ	ลายข้างกากก่องกายิน
บอกตรงขงแผ่นดิน	ถิ่นสยามอันงามอน
จักรนาวราช	ทิพยอาสน์องค์ภร
สง่าราวอาภรณ์	เพื่อประดับทัพเรือไทย
ใหญ่กว่านาวาสรรพ	ในกองทัพพลไกร
บรรดานาวไทย	ในบัดนี้ไม่มีทัน
บินไฟใหญ่ประเท	สนวเสยสุดแข็งขัน
สามารถอาจเหียนหัน	ผ่นหนาสูศตรูแรง
อัครหกปอนด์หนัก	ก็พร้อมพรั่งศักดิ์กาแหง
เตรียมอยู่สู้ศึกแข็ง	แย่งขอยุทธสุดกำลัง
พาลรังทวป	รับเล่นตามงามเงอนขลัง
เรอบนขนยุทธยัง	ดงกระบพาลหาญ

เรือเรงกำแหงยุทธ	มกุฏราชกุมาร
คอยผู้ศัตรพาล	ผู้ขอยุติมกุฎไทย
สุครพครองเมืองศรี	สุนาวมั่งขงชัย
เรือบนยนยุทธไกร	เหมือนพญาพานเรนทร์
สริยมณฑลกลา	นาวากาจลาดตระเวน
หาญต่อบร่อเกณท์	สะอึกสุริปุรอน
เรือเสื่อทะยานชล	พิฆาตพลริปูสยอน
กันกล้าในสาคร	บ่ย่อหย่อนยุทธนา
เรือเสื่อค่านสินธุ์	พิฆาตภินอรพลา
จุโหมและโหมกา	กล้าประยุทธ์จนสุดแรง
อีกเรือตอรับโต	วังไรไฟเท่าแข็ง
ว่องไวไลยอนแข็ง	ยักย้ายลอคคอดเอาชัย
กระบวนล้วนเล่นล่อง	ไปแทบท้องชลาลัย
อริศัตรูก็ใจ	จิตต์จักผู้ศัตรพาล ฯ

โคลง

ล่องลอยในน่านน้ำ	เจ้าพระยา
จากเทพนครคตา	คลาดเต่า
ชมวังสระพร้งปรา	สาทรต้น
ชมนครเขตต์เค้า	เงอนแมนเมืองราม ฯ

ภาพ

ล่องลอยในน่านน้ำ	วิเศษเจ้าพระยา
จากกรุงเทพมหานคร	นครราชธานี
ค่อยเลื่อนเคลื่อนนาวา	จากหน้าท่าวาสุกรี
ใช้จักรล่องนที	นาวาเรอเยอตามลม
เหลือบแลชะเง้อพิศ	ดูดุสิตวนารมย์
เคยเที่ยวลัดเลี้ยวชม	ดมบุปผาสารพัน
ชมวังดั่งวิมาน	ถิ่นสถานมณีนัน
เพลินพิศไพจิตรสร	พงามเนตรวิเศษชม
สร้างปราศรัยกันต์	อนันตสมาคม
อัมพรสถานสม	เป็นสถานพินิจอันทร
สถานวิมานเมฆ	เอกอาสน์โอฬ่าวโกลสีนทร์
อภิเศกดุสิตภินุ-	โอบุชยงองค์บุบาล
ตำหนักถ้ำนันทา	จิตรลดาธารโหล
ที่พระอวตาร	สำราญรมย์ภิรมยา
สระพร้งวังอนุช	ผู้ทรงสุดแสนหา
ปารุสกสุตเพลินตา	สวนกุหลาบปลาบปลื้มใจ
ตำหนักพระชนน	มีนามว่าพญาไท
อยู่ทางบ่ห่างไกล	ใกล้ดุสิตวนาภา

นาวาผ่านนิเวศน์	พระทรงเดชจอมประชา
พินิจพิศเพลินดา	ตระการตรุดูเลิศดี
สร้างปรางค์ปราสาท	ประกอบมาศมณีสรี
ระยับจันทรพี	สีสว่างกลางอัมพร
ปราสาทราชฐาน	อวตารสโมสร
ขงยอดสออดสลอน	ขอนยั่วพ้านานิยม
จักร์พระที่นั่ง	สามยอดตั้งตรุดาชม
ตำราญสถานสม	สถิตถื่นปิ่นนรา
ดุสิตปราสาทตั้ง	พระมนงกศิดา
พิมานรัถยา	อุดมอาสน์ราชฐาน
มนเทียรเสถียรศักดิ์	จักรพรรดิพิมาน
เคียงใกล้คือไพศาล	ทักษิณทศขาลย์
ฝ่ายหน้าสง่าสน	อมรินทร์วันจัญ
พระโรงภูวไนย	ชประศาสน์ราชการ
อารามวัดพระศรี	รัตนศาสดาการ
มงคลมหาสถาน	ปฐนัยทนิยม
อันกรู้งรุ่งเรืองกิตติ	ทศกิตพิโรดม
เลิศล้วนชวนจิตต์ชม	สมเกียรติเลื่องเมืองสยาม

ถนนสถลมารค อีกคลองหลาถลันแสงาม
รุ่งเรืองดั่งเมืองราม จักรพรรดิฉัตรสากล ฯ

โคลง

เล่นเรือมาแซมซ่า ตามกระแสน้ำ
แลเหลือบเหลียวหลังแล ใ้บ้าน
ใจโยนประหนึ่งแพ โดนคลื่น
ลมเนอยระเรอยสร้าน* จิตต์เศร้าหาสร้ ฯ

กาพย์

เรอยเรอยเรอลอยล้า ตามสายน้ำถุกกระแสน้ำ
แลเหลือบเหลียวหลังแล ใ้ถึงบ้านชานโศกใจ
เรอนแพแลสะพรั่ง คลื่นโดนฝั่งก็กวัดไกว
แพโยนโยนเหมือนใจ เรียมผู้ใ้ถึงเคหา
ผ่านหน้าวัดอรุณ เคยทำบุญบูชา
ขอบุญการุญพา ใ้หาสมอารมณ์หวัง
ขออย่าใ้หาศึก ผู้พลัดจากกำลัง
สามารถอาจกินพัง พระปรางค์ศรีฐานไทย

* สร้าน คือ ชำน

ผ่านทางบางค้อแหลม	ชอบางแนมเหน็บดวงใจ
แหลมหลักจ๊กหาไหน	เหมือนแหลมคำเจ้าร้าวอน
ปากลัดตัดวิถี	ทางที่สู่สาคร
วานลัดตัดทางจร	ดลสู่เจ้าตัดเศร้าใจ
ยามมองช่องนนทร	เห็นฐานอยู่ไกลๆ
หลักาเคหาใน	นครยวนชวนจิตต์ฝัน
เห็นเสาวิทยุเด่น	เป็นของเลิศประเสริฐครัน
ถนัดอัศจรรย์	พูดกันได้ไม่มีสาย
ดูราวกับสองจิตต์	มิตรต่อมิตร คิดเหมือนหมาย
เหมือนดาร์กตาชาย	ตาเห็นรักประจักษ์ใจ
ผ่านบ่อมเสื่อซ่อนเล็บ	นิกนาเจ็บดวงหทัย
โบราณท่านตั้งไว้	ให้เลื่องเหมาะจำเพาะดี
ยังเบ่งเฟงกลางนา	ไม่ผิดล้าถุกนาว่า
อนิจจามาบัดนี้	บ่อมปรักแลหักพัง
ผเสื่อสมุทรบ่อม	หน่งนัยบ่อมดูแข็งขลัง
ยังบนครนครนดง	ค่านบองค์พระทรงศร
สมุทรเจดีย์	บุชนัยประณมกร
เอี่ยมโอสโมสร	กลางวิมลชลธาร

นาวามายังหยุด	ยังสมุทรปราการ
คูเมืองรุ่งเรืองร้าน	ตลาดของที่ต้องใจ
เรอรอพอเวลา	ข้าพชนามากพอไป
ก็เลื่อนเลื่อนคลาไคล	ไปสู่ท้องทะเลม
ลมเนอยเรอยเรอยพา	กล้นบุปผามารวรมย์
ร่นรวรราวมวณ	ที่เคยมชมนใจ
ลมพัดไม้จัดจ้าน	พอประมาณไม่แรงไป
เหมอนยามเจ้าทรมวย	พัดรำเพยเชยฤดี
อากาศสะอาดโปร่ง	สบายโล่งกลางวารี
แต่จิตคิดถึงศรี	จิตจึงเหงาเศร้าอาดูร ฯ
	โคลง
ฝูงปลาตาตาห่อง	ทะเลหลวง
ดูชาติมัตสยาปวง	คู่เกล้า
ยังดูยงไทรมทรวง	แสนโศก
โอ้กะนึ่งถึงเจ้า	จิตต์ว่าเหว่ถวิล ฯ
	กาพย์
ฝูงปลาตาตาตา	ว่ายเกลื่อนกลาดทะเลหลวง
ดูชาติมัตสยาปวง	เคียงคู่เกล้าเข้าวนเขย

ยิ่งเลชะเงพิศ ยิ่งเศร้าจิตตนิจจาเอ๋ย
 ราวปละมาเสร้างเย้ย ให้เรียมเศร้าเหงาวิญญูณ
 ปละทูลขอชวน หวนคำนึงถึงเคหา
 คำนึงถึงแก้วตา พบน้อยผู้กลอยใจ
 กุเราเขี้ยววนจิตต์ คิดถึงมิตรชิดหทัย
 เรายู่คู่พิสมัย เราทั้งสองครองคู่กัน
 เน้ออ่อนอ่อนแต่ขอ ฤาเปรียบเนอนางสวรรค์
 นวลจันทร์ซ่อนนวลจันทร์ ไม่นวลเท่าเจ้านวลเขา
 กะพงเปรียบพงษ์ อันแออัดในดวงแด
 ห้างเจ้าเผ้าทอแท เหมือนบุกกพงดงหน้ายหนาม
 โลมามาว่ายล่อ พอเห็นได้ไต๋นางาม
 วานมาหานงราม ทรามสงวนชวนนางมา
 คาเดยวลดเลี้ยว กยงคกวางพยา
 เรตร้างห่างแก้วตา สองตาแลแพ้ตาเดยว
 ฉลามตะกลามเหลือ ว่ายตามเรื่อรวดเร็วเจียว
 ดูกลายชายช่างเกี้ยว เที้ยวคอยมองหาช่องเซย
 ฉลามอันหยามหยาบ เสียทราบละเจ้าเอ๋ย
 น้องเราเจ้าคงเนย มิให้ชู้ชิงคู่ครอง

นางนวลนททะเล	บินร่อนเร่เห็นมอง
นางนวลเปรียบนวลน้อง	นกฤๅเท่าเจ้านวลโย
คุณกแสนฉลาด	เหมือนอากาศยานไกล
ร่อนเร่เห็นไป	เที่ยวตรวจดูหมู่
เปรียบปลาเหมือนเรือดำ	เดินไต้เสาครุฑ
เล่นตลอดคอดมด	เรือดำใหญ่ไต้บางครา
นางนวลบินลอยล่อง	มองถนัดมดศยา
ไวเจียวเจียวโฉบปลา	ไปกินเล่นเป็นอาหาร
คุณกนักโฉบปลา	ก็เหมือนอากาศยาน
สามารถอาจสังหาร	เรือไต้หน้าระยาไป
อันกวิหคหาญ	เราขอวานบางเป็นไร
ช่วยถือหนังสือไป	ถึงเรือนเจ้าเขวพา
พิลาปเขาเลี้ยงไว้	เขาก็ใช้ถือสารา
นางนวลชวนเชิญมา	เป็นทูตถึงนวลเซย
กระไรช่างใจดำ	ไม่ฟังคำเราบ้างเลย
เด็ดจันจาเอ๋ย	เหมือนเพลิงรุ่มรุ่มอกกรม
คำนึงถึงเจ้าพี่	ราวไฟจ้ออารมณ์
เรตร้างห่างเหินชม	ว่าเหวจิตตึกถวิล ฯ

โคลง

สขงขงขอแล้ว
อย่าไกรทพจริงจ้ง
ตัวไกลจิตตักย้ง
เสนห์สนทนอง

อย่าขง
จิตตของ
เนาเนบ
นิจโอ้อาตุร ฯ

กาพย์

สขงขงแต่ขอ
ขอแต่แม่ดวงใจ

เกาะน้นฤจะขงใคร
อย่าขงขงพจริงจ้ง

ตัวไกลใจพ้อย
ห่างเจ้าเฝ้าแลหลัง

เป็นคูนองครองนยัง
ต้งใจตติมิตรสมาน

บางพระนกลึงพระ
แต่งต้งยังสถาน

บุชนยทสการ
แทบหวนอนขอพรครอง

ผ่านทางบางปลาสร้อย
นกสร้อยสายเพ็ชรทอง

จิตตละห้อยละเหี้ยหมอง
คลองศอเจ้าเยาภมล

บางนบุรีงาม
แลท่องทะเลวน

อันออกนามว่าเมืองชล
ชลนัยน์ไหลลงธาร

อ่างหินนีกอ่างหิน
โอ่วายุพาพาล

ทยุพินเคยสนาน
จะอ้างว้างริมอ่างหิน

เรือผ่านเกาะกระดาศ แม่สามารถจะฟังกัน
 จะเขียนสาราจิน— ตนาส่งถึงนางเขาว
 ถึงอ่าวพุทราวัน ริกักสันลือกเรา
 คิดถึงพุทราเจ้า เคยเก็บไว้ให้พยา
 คลุกพริกกับเกลือด ไว้ให้พจิมพุทรา
 เสรีงานกลับบ้านมา พอได้ลมชิมชอบใจ
 ครั้นถึงทุ่งไก่อเตีย ยังละเหี้ยละห้อยไป
 นกยามเจ้าทรมวย ปรงแกงไก่ให้พกัน
 เดินผ่านร้านดอกไม กียิ่งไฟใจถวิล
 เคยชวนโฉมยุพิน ชมดอกไมที่ในสวน
 เกาะขอเหมือนขอเจ้า ยุพเยาว์นงค์นวล
 เสรีขอมควรร เพราะนมเนอเหลือเลิศชม
 เจ้าถึงสตะหีบ รับหลบหลั่นคลนลม
 นกยามเจ้าทรมชม จดผาจบลงหีบน้อย
 ชะบวนเรือประพาฬ ดูดาตาศกลาดเกลอนลอย
 ชิงขงคตงหนงคอย จะตอสู่ศตฺรผลา
 จอดหอมลอมเป็นวง รอบเรอองคพระราชา
 ดูเหมือนเดือนสง่า อยู่ท่ามกลางหว่างหมู่ดาว

ดูปรางทางรำพึง นิ่งคำนึงถึงเนอขาว
 นกนกกรูสกราว ไปงานศึกพลิกใจ
 แม่มศึกสงคราม ถึงสยามในวันใด
 จำพรากจากทรมวย ไปต่อสู้ศัตรูพาล
 เกิดมาเป็นชาวไทย ต้องทำใจเป็นทหาร
 รักเจ้าเขาวมาลัย ก็หาหกรักไป
 จะยอมให้ไฟริ เหยียบย่ำแผ่นดินไทย
 เช่นนั้นสัจญ์ไร ไม่รักชาติศาสนา
 เพราะรักประจักษ์จริง จึงต้องทิ้งเจ้าแก้วตา
 จงรักภักดีมา อาสาต้านราษฎรปู ฯ
 โคตร
 รอนรอนอ่อนนอกไอ อัสดง
 สร้อยพระมดลง หมดแล้ว
 ยามมดชดเป็นองค์ วายพัด
 ยิ่งตรกนกถึงแก้ว พะเรทรวงศัลย์ ฯ
 ภาพ
 รอนรอนอ่อนอัสดง ตะวันลงลับเหล็ขมผา
 มดมนสนรยา พามดมัวหัวดวงใจ

ชะเง้อเลเทอกเขา	เป็นเงาเฝ้าอยู่ราไร
รำพึงคำนึงไป	ชวนให้นึกถึงดึกกรม
ตึกแถวเป็นแนวข้าง	ถนนทางนครงาม
สว่างกระจ่างวาม	ด้วยไฟฟ้าอาเอี่ยมแสง
อีกตามถนนหลวง	ไฟฟ้าดวงรุ่งเรืองแรง
สว่างกระจ่างแจ้ง	แสงสว่างราวกลางวัน
ยามเย็นเคยเห็นคน	ชนรยชนตรับอวดกัน
นารทคมสัน	ต่างขันแข่งแต่งยวนชาย
ผ่านวังสี่ช่วงโชติ	เหลืองแดงโรจน์สีหลากหลาย
เสื่อแพรเลดอกลาย	ผ้าแพรห่มล้วนสมสวย
หนานวลนวลเด่นอย	แซมช้อยสมกับผมมวย
อาภรณ์ช่อนแซมด้วย	แวววับวับพอจับตา
ดูใครไม่ชนจิตต์	เทามิ่งมิตรวินดา
ดูพลางทางจับตา	ชายตารักชกตาชม
ตาดำขำแก้วพิ	พอสอดกับสีผม
พันขาวดูราวชม	แก้วมุกดาน่ายินดี
หนังสือฤาจารย์	พอควรอยู่แก่สตรี
ประเสริฐเลิศนารี	เจ้าไม่ทงสังทควร

กิจการในบ้านช่อง เจ้าข้าของสันทั้งมวล
 ทุกสิ่งยอดหญิงล้วน จะยื่นหมั้นการงาน
 ไม่เหมือนหญิงบางคน สาละวันไม่เข้าการ
 มัวมั่งยังแต่งสาร จนลงงานการบ้านเรือน
 ตำแดงเตวี่ชา หนังสืออ่านแซเซอน
 ยุ่งนักชักพินเพื่อน พุงชานไปจนไร้วัว
 น้องพลัดลาด แสนสามารถในการครัว
 ขางชวนและชวนยั่ว ให้พชมลิมอาหาร ฯ

โคลง

ข้าวต้มอมรสเปรี้ยว เค็มปน
 เนอนกนมระคน ผักเคลา
 ร้อนร้อนดกหลายหน หอนเบอ
 รสหลากหลายรสเร้า เร่งให้ไฟกิน ฯ

กาพย์

ข้าวต้มอมรสเปรี้ยว ดัจริงเจียวเปรี้ยวเค็มปน
 เนอนกนมระคน ปนผักเคลารสเขาท
 ข้าวต้มเนอโคกลั่ว ปนถั่วเจียวกลมเกลียวด
 มันเทศวิเศษม รสโอชาแสนน่ากิน

สาธุเมตต์ใหญ่กลม	แทนข้าวต้มสมถวิล
รสชวนชวนให้กิน	สนทงหมตรสเหลือแหลม
ขนมจับเจ้าช่างทำ	พวงน้ำพริกมะมาดเกม
มะเฟืองเป็นเครื่องแกล้ม	รสเหน็บแนมแซมชูกัน
ขนมเบองญวนใหม่	ประกอบไว้พิเศษสร
ทอดกรอบชอบกินมัน	เคี้ยวกรอบ กรอบชวนชอบใจ
หมูแนมเกมเครื่องเรียม	หอมกระเทียมผักชีใหม่
พริกแดงแซงสอด้ว	ใบทองหลางวางจั้นหมู
เมี่ยงค่านาลายสอ	เมี่ยงสมอ เมี่ยงปลาทุ
ข้าวคลุกคลุกไก่หมู	น้ำพริกกล้วยโอชา
ข้าวตังกรอบถนัต	น้ำพริกผัดตะเกองทา
ข้าวตังปิ้งใหม่มา	จิ้มหนาดึงทึงเค็มมัน
อกทงขนมเบอง	เครื่องช่างเคลาเขาเหมาะกัน
ตะเลงเก้งเหลือสร	ชูโอชาไม่ลาลด
แกงไก่ใส่เครื่องถม	คลุกขนมจันแข็งสด
ข้าวมัน มันแกมรส	ส้มตำเปรี้ยวชวนเคี้ยวกิน
ลูกไม้ใส่โถแก้ว	ถั่วเน่าเลศแล้วสมใจจันต์
สารพัดจัดให้กิน	เสมอได้ไม่ขัดขวาง

ทั้งหมตรสอาหาร
รสเหมาะเพราะมือนาง

เปรี้ยวเค็มหวานไม่จัดจาง
แกวพเคลาเข้าชวนใจ ฯ

โคลง

เจียบเหงาเปล้าอกไอ
หีบสมุทรชดชวน
นอนอ่านอ่านยิ่งชวน
น้องพี่เคยเคียงข้าง

อกครวญ
อ่านบ้าง
ใจโศก
ช่วยชวนหัว ฯ

กาพย์

เจียบเหงาเปล้าอกหมอง คิดถึงน้องหมองวิญญาน
จึงหีบหนังสือมา แก่รำคาญอ่านเรื่อยไป
อ่าน อ่านรำคาญฮือ แบบหนังสือสมัยใหม่
อย่างเราไม่เข้าใจ ภาษาไทยเขาไม่เจียน
ภาษาสมัยใหม่ ของถกใจพวกนักเรียน
อ่านนักชกวงเวียน เขาช่างเพียรเสียจริงจัง
แบบเก๋เขวภาษา สมนกว่าแบบฝรั่ง
อ่านเบอเหลือกาลัง พังไม่ได้คลื่นไล่เหลือ
อ่านไปไม่ได้เรื่อง ชักชวนเคื่องเครื่องให้เบอ
แต่งกันแสนพันเผื่อ อย่างภาษาบ้านนาลาย

โอ้วภาษาไทย ช่างกระไรจนนินทา
 คนไทยไฟล้กลับกลาย เป็นโซ่ตรวนมัด
 หนังสือฤหังอ่าน แก่ราคาญได้สักที
 ยิงอ่านตาลฤดี เลยต้องขว้างกลางสาคร
 ลองหมาอ่านใหม่ เพื่อยได้เป็นบทกลอน
 สมมติบทละคร ขนข้อเสียงเนืองไว
 พุทโธ้อใจหาย เราเคราะห์ร้ายนักระไร
 จบหมดบทกลอนไทย ไม่เป็นสาระยามัง
 หึงมวลล้วนเหลวเหลก ทกแผนกอนิจจัง
 เรื่องเปื่อยเลื่อยรุงรัง ทงถอยคำซาหยาบคาย
 กลับหันหาเรื่องด ที่เอาไว้ใกล้ๆ กาย
 อ่านให้ใจสบาย หายวังเหงาเศร้ากมล ฯ

โคลง

แกล้งป้างนางแน่นน้อย สิดา
 ฤกษ์อัปลักษา ห้างห้อง
 พระรามพระโอรธา ยักษ์โหด
 พระจิงยกพลกอง กักเข้าไปรอน ฯ

กล่าวปางนางสีดา	ถูกพระยาทศศรัย์
ลักพาไปธานี	จึงเกิดศึกพิลึกหาญ
เหตุสุรปนา	บากามาแสนสามานย์
มั่งพระอวตาร	ให้เป็นพัวเพื่อตัวครอง
เสแสรงจำแลงกาย	ให้เจ็ดนายนวนละออง
ไปเกี้ยวเลียววลดลอง	พรากรพฐผู้เคียงกัน
พระองค์ผู้ทรงศักดิ์	ไม่จรรักด้วยกับมัน
หญิงข่มมัวไม่หันต์	มันจะพาเสียราศี
นางยักษ์เข้าหักหาญ	ราญสีดา ยอดนารี
น้องรักพระจักร	จึงบาราบปราบนางมาร
พระตัจจุหมกมัน	อีกทั้งพันहुแหลกลาญ
ทาสาแสนสามานย์	สรีระร่หลกหนีไป
ไปชวนทงทูลณัชร	มาราญรอนภวไ নয়
ยักษ์ปราชัย	ไม่ทนพระบารมี
เดอดตาลนางมารบ้า	วิ่งไปหาทศศรัย์
กลอกกลับแสนอัปรีย	สาร์ระเนนุเหี้ยไป

ท้าวขัณฑ์ได้ฟังความ	เหมือนไฟถามจ้อใจ
ให้คิดพิสมัย	ไผ่องค้องค์เสียดา
ใช้มารัจจำแลง	แปลงเป็นกวางร่างโสภา
พอบพบประสพตา	เสียดาเจ้าเผ่าถวิล
ทูลวอนชะอ้อนงอ	ต่อสมเด็จพระจักริน
จนองค์พงศนรินทร์	พระเกรงน้องจะหมองหมาง
จับสรสุรพล	เสด็จขึ้นไปตามกวาง
ให้ลัษมณเฝ้าอยู่พลาง	เป็นผู้เฝ้าเจ้าเสียดา
มารัจครันถูกสร	ทำเสียงอ่อนด้วยมารยา
เรียกลัษมณอนุชา	มาช่วยพทในพง
ยุพินยินเสียงมัน	ก็สำคัญเคลือบแคลงหลง
ใช้ลัษมณรีบสู่ตง	ช่วยองค์พระอวตาร
ครานันทศศิษฐ์	จึงได้ทเหมือนใจพาล
เข้ามาหานงคราญ	จำแลงร่างอย่างโยคี
กล่าวคำรำเกลี้ยกล่อม	นางไม่ยอมฟังวาที
พูดไปไม่ใช่ดี	พิชเพลิงกามยิ่งตามลน
ยิ่งขัดยิ่งกลัดกลุ้ม	เข้าโอบอุ่มนฤมล
พาล้องฟองเวहन	สู่ลงกาธานมาร

พระรามกลับศาลา	ไม่เห็นหน้ายอดสงสาร
องค์พระอวตาร	ก็แสนโศกวิโยคนาง
ชวนพระอนุชา	รับล้าในเถื่อนทาง
เดินพลาญและครวญพลาญ	จนประสพพบพานร
ช่วยลูกพระอาทิตย์	รณชิตชิงนคร
กำแหงพระแสงศร	ต้องพาลชวลาญ
สุกรพิงจัดพล	พร้อมพลพลทวยหาญ
เพื่อพระอวตาร	ผลาญขุนราพณ์ปราบลงกา
เกิดศึกพลีกเดช	ก็เพราะเหตุด้วยสิดา
ชิงรักหักขวนพา	ให้ประยุทธ์สุดเร้งรณ
ยุทธ์แย่งแย่งสิดา	ยังอุตสาห์ยอมเสียชนม์
แย่งดินถีนถกถ	ฤจะห้วงหวงช้วน ฯ

โคลง

นึกถึงพระร่วงเจ้า	จอมไทย
แก่นพวกขอมจัญไร	โหดห้าว
ทะนงคิดงใจ	กุชาติ
กระเดื่องเคเหท้าว	ร่วงผู้ละดงเสียม ฯ

ให้เรื่อ

๕๓

ภาพ

นักถึงพระร่วงเจ้า	ผู้ผ่านเผ้าประชาไทย
ดำรงทรงราชย์	ในละโว้โอเอี่ยมงาม
กึ่งแก่นขอมอัปรี	มนักช้ชาวสยาม
จะคิดทำสงคราม	ฤกษ์อ่อนหย่อนแรงพล
พระจิ้งคิอุบาย	และยกย้ายด้วยเล่ห์กล
เอาเปรียบทุรชน	ด้วยว่องไวใช้ปรีชา
จักไม่ด้านชะลอม	รูปกลมกล่อมเอาชนะ
จึ่งตกเอานามา	สำเร็จได้ตั้งใจจินต์
ความรู้ถึงภูธร	นครขอมจอมนรินทร์
จึ่งใช้ให้โยชน	กรรธาทัพมาจับตัว
พระร่วงเสด็จหลบไป	เดโชชัยคิดว่ากลัว
ไม่หันต้อนมดมัว	ไม่เข้าใจในอุบาย
เชื่อฤทธิอิทธิกาแหง	จึ่งปลอมแปลงจำแลงกาย
จ้านจงใจหมาย	ไปสังหารพลาญเจ้าไทย
คว่นไปให้ลับ	ดูราวกับดำดินไป
ถึงกรุงสุโขทัย	เข้าสถานลานอาราม

พบพระรูปหนึ่งไซ้^๑ ขอมจัญไรไม่รู้ความ
 จิงไหว้และไต่ถาม^๒ ถึงรวงเจ้าเธออยู่ไหน
 พระรวงภิกษุ^๓ ว่าศัตย์ไม่รู้^๔ นัย
 จิงตอบประวิงไป^๕ ว่าจรงพอเธอมา
 แล้วรับเรียกโยมวัด^๖ มาจับมัดขอมพาลา
 เดโชโง้นักหนา^๗ ก็แพ้พระบารมี
 ชาวเมืองก็เลื่องลือ^๘ เสียงเฮฮอทั้งธานี
 ไพรพาประชาชน^๙ ไปเฝ้าองค์พระทรงธรรม
 ชีบาเสนามาตย์^{๑๐} อภิวัตน์บังคมคล
 เชิญทรงดำรงขันธ์^{๑๑} สู่โขทัยอันไพศาล
 พระรวงรับคำเชิญ^{๑๒} ดำเนินสู่ราชฐาน
 จิงทำภิเษกการ^{๑๓} ขนผ่านเฝ้าเป็นเจ้าไทย
 ต่อมาราชาคิด^{๑๔} วนจิตขอมจัญไร
 ูกแคว้นแดนกรุงไทย^{๑๕} ให้พนเอมเงอมมอขอม
 ูกแคว้นแดนนิคม^{๑๖} กนิยมระยอบยอม
 ูกหมดประณตนม^{๑๗} นอบพระรวงปวงพ้านัก
 ูกถึงพระรวงฤท^{๑๘} ชิมพิทชวิสิศศักดิ์
 นามเพราะดูเหมาะสม^{๑๙} เป็นนามาแห่งนาวิ

พระร่วงเรอรบหมาย ไว้วายพระภูมิ
 ช่อช่อโชคช่อ จงประสพเรอรบไทย
 ยามใดให้แย่งยุทธ ฤทธิรทรงเกรียงไกร
 เหมือนร่วงขุนหลวงไทย บำราบศึกพลิกหาญ ฯ

โคลง
 ไครมไครมคะกรักรน ครันคราน
 บันใหญ่ยิ่งประหาร ศักข้อม
 ช่อมรบเพื่อชานาญ เริงประชิด
 ยามอรินาหอม จักสู้เสิกขลัง ฯ

กาพย์
 ไครมไครมเสียงครนครก เมื่อยามดกครนครานดัง
 บันดังบงโบงบง ดั่งสนั่นถันสาคร
 เรือตอร์บโดไว เล็ดลอดไปไม่สยอน
 วังจรไปรอน ราษฎรเอบนเสียงครนคราน
 เรอบนต่างจอตชุม เห็นตะคุ่มในท้องธาร
 รอไวพอได้การ จังตันทอตอร์บโด
 เรือตอร์บโดว้าง รวดเร็วจริงวังอะไซ
 เรอบนบนโตโต ยิ่งบันใหญ่มีไครทัน

อาศัยความมดมน จึงประจัญได้แจ้งจัน
 สว่างในกลางวัน ฤาจะกล้าเขาราว
 เรือเล็กเหมือนเด็กน้อย ได้แต่คอยดูทวงที่
 ต้องรอฟอเหมาะดี ผู้ใหญ่เปลือเหมือนจิ้งทำ
 จะเข้าไปตรงตรง คงต้องบนครนกระหน่ำ
 ให้ดมหลายลำ จำต้องมพเลียงไป
 นาวิฬเทารวด จังจะกวดไปทันได้
 บัดนั้นวิไทย หาลำไหนไม่พอการ
 แต่ดูการซ่อมศึก ยังต้องนกรอนรำคาญ
 ชาวไทยถึงใจหาญ ไม่มเรือเหลือสู่เขา
 คนไทยอย่างไรท่าน ไม่รำคาญหรือไทยเรา
 ไฉนทำใจเบา จะไม่ช่วยกันด้วยฤา ฯ

โคลง

ขอชวนกันช่วยเรา ระดม
 เร่งเพาะความนิยม อย่าช้า
 นาวิฬาคม ชวนชัก
 ชวนพวกไทยทั่วหน้า บกรวกันสยาม ฯ

กาพย์

ขอชวนกันช่วยเรา	พวกไทยเรารับระดม
เร่งพาความนิยม	อย่าชักช้าจะล่าไป
นาวีสมาคม	แนะนิยมแห่งชาวไทย
ชวนกันพลันพร้อมใจ	ล้อมรวกกันกันสยาม
บนบกมีทหาร	คอยเร่งราษฎรสงคราม
เสือบ่าสง่างาม	คอยช่วยรบบรรจบพล
ยังว่างแต่ทางเรือ	เพื่อบอกกันขึ้นผจญ
ทางหัวถล	ไว้กำลังตั้งรักษา
จะทิ้งนั่งเฉยอยู่	เหมือนประคองเปิดไว้ว่า
ศัตรูจู่โจมมา	ฤาจะสู้ศัตรูไหว
อย่าเหมือนเผอเรอเพลิน	เราขอเชิญช่วยร้อนใจ
ทำเพิ่นเนิ่นนานไป	จะลำบากยากใจเรา
ศัตรูเข้าสู่ได้	จะเอาไฟไทยจุดเผา
เรือนชานลาญเป็นเท่า	ทรัพย์สมบัติพลัดกระจาบ
ลูกเมียจะเสียหมด	ทวยศเย็นฉิบหาย
เราอยู่ดูน่าอาย	ตายดีกว่าอย่าเสียศรี

ต้นเกิดเราเกิดมา เป็นไทยอย่าให้เสียที่
ช่วยหานาวาม กาลงชนไวกันเมือง ฯ

ในหนังสือเรื่องนาคโคลงทเอก โท พลาดจากข้อบังคับ
และที่เรียกว่าเอก โท โท โท มีอยู่หลายแห่ง แต่มีใช้
พิมพ์ผิด เป็นของเดิมเช่นนั้น เพราะแต่ครั้งโบราณ
ไม่มีใครถือกันเป็นอย่างกวดขัน อนึ่งความในหน้า ๔ ภาพ
บทที่ ๔ นั้นเป็นพระราชนิพนธ์ทรงแปล และตั้งแต่บทที่ ๕
ไป รวม ๕ บท นั้นเป็นพระราชนิพนธ์แทรก

พิมพ์ที่โรงเรียนช่างพิมพ์ วัดสังเวช
พระเสริมวิชาพูล ผู้พิมพ์ โฆษณา

๒๕.๕.๘๑

มีชัยแล้วต้องรัก
เตวียมาบั้งพร้อมมือใน
จะมีบุญกัลยา
เตวียมาบั้งมีชัย

ชาชัย
บั้งหน้า
ถึงชาติ
เพื่อป้องกันตัว

ร. ๖

ปลัดวรรณ:บุญ